

**Protokół obrad Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych
w Katowicach w dniu 14 grudnia 2021 r. – obrady on-line poprzez aplikację Microsoft Teams**

Obrady, w związku z zagrożeniem epidemicznym odbyły się w sposób zdalny.

Przebieg obrad: W obradach on-line udział wzięło 3 członków Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w Katowicach, tj.:

Pani Barbara Grześ - Przewodnicząca,

Pani Bożena Werner - Zastępca Przewodniczącej,

Pani Sylwia Siudak- Sekretarz Rady.

Harmonogram obrad przebiegał zgodnie z porządkiem obrad z dnia 14 grudnia 2021 r. (załącznik nr 1 do niniejszego protokołu).

Natomiast Pan Piotr Borgulat Członek Rady oraz Pan Jarosław Makowski Radny Rady Miasta Katowice powołany na VIII kadencję samorządu (2018-2023) oddali swoje głosy telefonicznie bezpośrednio po posiedzeniu Rady.

1. Zatwierdzenie protokołu z dnia 17 listopada 2021 r.

W głosowaniu wzięło udział 5 osób – 5 głosów „za”.

2. Uzgodnienie i zatwierdzenie projektu uchwały zmieniającej uchwałę nr XXXIV/732/21 Rady Miasta Katowice z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ustalenia zadań realizowanych w 2021 r. ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zmienionej uchwałą z dnia 22 lipca 2021 r. nr XXXVII/815/2021 oraz uchwałą nr XLI/888/21 z dnia 25 listopada 2021 r.

W głosowaniu wzięło udział 5 osób - 5 głosów „za”.

Uchwała nr 1

z dnia 14 grudnia 2021 r.

dotycząca zatwierdzenia projektu uchwały zmieniającej uchwałę nr XXXIV/732/21 Rady Miasta Katowice z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ustalenia zadań realizowanych w 2021 r. ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zmienionej uchwałą z dnia 22 lipca 2021 r. nr XXXVII/815/2021 oraz uchwałą nr XLI/888/21 z dnia 25 listopada 2021 r.

§ 1

Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych uchwala co następuje:

Rada zatwierdza projekt uchwały zmieniającej uchwałę nr XXXIV/732/21 Rady Miasta Katowice z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ustalenia zadań realizowanych w 2021 r. ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zmienionej uchwałą z dnia 22 lipca 2021 r. nr XXXVII/815/2021 oraz uchwałą nr XLI/888/21 z dnia 25 listopada 2021 r.

§ 2

Po przeprowadzeniu głosowania, w którym brało udział 5 członków Rady oddano 5 głosów za, 0 głosów przeciw oraz 0 głosów wstrzymujących.

Wobec powyższego Członkowie Rady podjęli Uchwałę we wskazanym powyżej brzmieniu.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem jej powzięcia.

3. Uzgodnienie i zatwierdzenie projektu pn.: „Przebudowa ulicy Mickiewicza w Katowicach, wraz z zagospodarowaniem terenu oraz niezbędną infrastrukturą techniczną – etap 1”.

W głosowaniu wzięło udział 5 osób - 5 głosów „za”.

Jednocześnie do projektanta wysłano informacje z uwagami Rady:

- zastosować kostkę bezfazową na chodnikach, miejscach parkingowych oraz zjazdach (w tym na parkingu),
- krawędź chodnika powinna być wyczuwalna dla osób niewidomych i niedowidzących (załącznik nr 2 do niniejszego protokołu):
 - faktura z kostki łupanej,
 - wyraźnie wyczuwalny krawężnik.,
- krawężniki na przejściach dla pieszych nie wyższe niż 2 cm – zalecany 1 cm,

- nie stosować na przejściach dla pieszych korytek ściekowych przykrawężnikowych,
- należy wytyczyć przejścia dla pieszych tak, żeby pasy ostrzegawcze po obu stronach przejścia były równoległe do pasów na jezdni, niewłaściwe są pasy ostrzegawcze w formie łuku, stwarza to, bowiem zagrożenie dla osób niewidomych (**załącznik nr 3** do niniejszego protokołu),
- zalecana separacja chodnika od drogi dla rowerów:
 - zmiana faktury – możliwe zastosowanie np. pasa z kostki granitowej o łupanej powierzchni, szerokość takiego pasa nie może być mniejsza niż 30 cm,
 - niewielka różnica wysokości pomiędzy poziomem ścieżki i chodnikiem – w takiej sytuacji ścieżka rowerowa musi być położona wyżej, żeby laska osoby niewidomej zatrzymała się na jej krawędzi,
 - ćwierćwałek do oznaczenia granicy – strona zaokrąglona powinna znajdować się od strony ścieżki rowerowej.,
- w miejscach przecięcia ruchu pieszego z rowerowym unikać łuków, które uniemożliwiają oznakowanie drogi rowerowej pasami ostrzegawczymi i równoległymi do pasów dla pieszych,
- przewidzieć miejsce na pasy ostrzegawcze tak, żeby były umieszczone w czytelny niezagęszczony sposób,
- oznakować przejściem dla pieszych zjazdu do ZTM (jest to miejsce, w którym pieszy narażony jest na kolizję z autobusami), sugeruje się wydłużenie chodnika po łuku (łuki zabezpieczone barierkami) do miejsca, w którym zjazd ma szerokość 9 m i wytyczenie pasów dla pieszych tak, aby pasy ostrzegawcze znajdowały się równoległe do pasów dla pieszych; innym rozwiązaniem – znacząco mniej korzystnym jest wyspa oddzielająca wjazd i wyjazd z ZTM – w tym wypadku również należy wytyczyć przejścia dla pieszych tak, żeby pasy ostrzegawcze po obu stronach przejścia były równoległe do pasów na jezdni,
- z uwagi na konieczności pokonania przez osoby z niepełnosprawnościami i osoby starsze bardzo długich przejść dla pieszych, konieczne jest zastosowanie sygnalizacji świetlnej wzbudzonej na skrzyżowaniu ul. Mickiewicza z ul. Grundmanna, a także ul. Mickiewicza przy wiacie przystankowej oraz przejście dla pieszych na ul. Dąbrówki,
- wiata przystanku zbyt oddalona od zatoki autobusowej,
- zatoka autobusowa oznakowana pasem ostrzegawczym według wytycznych (**załącznik**

nr 4 do niniejszego protokołu),

- wyznaczyć miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami (6-15 MP = 1 MP dla osoby z niepełnosprawnościami,
- miejsce parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami musi mieć dostęp do najbliższego chodnika z krawężnikiem nie wyższym niż 2 cm (zalecany 1 cm).

Uchwała nr 2

z dnia 14 grudnia 2021 r.

dotycząca opinii dla projektu pn.: „Przebudowa ulicy Mickiewicza w Katowicach, wraz z zagospodarowaniem terenu oraz niezbędną infrastrukturą techniczną – etap 1”

§ 1

Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych uchwala, co następuje :

Rada wydaje pozytywną opinię dotyczącą projektu pn.: „Przebudowa ulicy Mickiewicza w Katowicach, wraz z zagospodarowaniem terenu oraz niezbędną infrastrukturą techniczną – etap 1”.

§ 2

Po przeprowadzeniu głosowania, w którym udział brało 5 członków Rady oddano 5 głosów za, 0 głosów przeciw, 0 głosów wstrzymujących.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem powzięcia.

4. Uzgodnienie i zatwierdzenie projektu pn.: Uzgodnienie projektu docelowej organizacji ruchu dla „Układu komunikacyjnego dla terenu budowy nowego Muzeum Śląskiego, Międzynarodowego Centrum Kongresowego i siedziby Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach – etap II”.

W głosowaniu wzięło udział 5 osób - 5 głosów „za”.

Jednocześnie do projektanta wysłano informacje z uwagą Rady:

- oznakować pasem ostrzegawczym przystanki autobusowe – 30-40 cm pas ostrzegawczy odsunięty od krawędzi peronu o 60-80 cm.

Uchwała nr 3

z dnia 14 grudnia 2021 r.

dotycząca opinii dla projektu pn.: Uzgodnienie projektu docelowej organizacji ruchu dla „Układu komunikacyjnego dla terenu budowy nowego Muzeum Śląskiego, Międzynarodowego Centrum Kongresowego i siedziby Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach – etap II”

§ 1

Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych uchwala, co następuje :

1. Rada wydaje pozytywną opinię dotyczącą projektu pn.: Uzgodnienie projektu docelowej organizacji ruchu dla „Układu komunikacyjnego dla terenu budowy nowego Muzeum Śląskiego, Międzynarodowego Centrum Kongresowego i siedziby Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach – etap II”.

§ 2

Po przeprowadzeniu głosowania, w którym udział brało 5 członków Rady oddano 5 głosów za, 0 głosów przeciw, 0 głosów wstrzymujących.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem powzięcia.

5. Uzgodnienie i zatwierdzenie projektu pn.: Katowickie Centrum Edukacji Muzycznej „Dom Kilara” – II etap konsultacji.

W głosowaniu wzięło udział 5 osób - 5 głosów „za”.

Uwagi Rady i odniesienie się do uwag, do ww. projektu przez projektanta stanowi załącznik nr 5 do niniejszego protokołu.

Uchwała nr 4

z dnia 14 grudnia 2021 r.

dotycząca opinii dla projektu pn.: Katowickie Centrum Edukacji Muzycznej „Dom Kilara” – II etap konsultacji

§ 1

Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych uchwala, co następuje :

Rada wydaje pozytywną opinię dotyczącą projektu pn.: Katowickie Centrum Edukacji

Muzycznej „Dom Kilara” – II etap konsultacji.

§ 2

Po przeprowadzeniu głosowania, w którym udział brało 5 członków Rady oddano 5 głosów za, 0 głosów przeciw, 0 głosów wstrzymujących.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem powzięcia.

6. Uzgodnienie i zatwierdzenie projektu pn.: „Nowe miejsca postojowe z remontem drogi wewnętrznej przy ul. Francuskiej 80 w Katowicach” – II etap konsultacji.

W głosowaniu wzięło udział 5 osób - 5 głosów „za”.

Uwagi Rady do I etapu konsultacji ww. projektu zostały szczegółowo zawarte w protokole z posiedzenia Rady z dnia 17 listopada 2021 r.

Projektant uwzględnił uwagi zawarte w ww. protokole.

Uchwała nr 5

z dnia 14 grudnia 2021 r.

dotycząca opinii dla projektu pn.: „Nowe miejsca postojowe z remontem drogi wewnętrznej przy ul. Francuskiej 80 w Katowicach” – II etap konsultacji

§ 1

Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych uchwala, co następuje :

Rada wydaje pozytywną opinię dotyczącą projektu pn.: „Nowe miejsca postojowe z remontem drogi wewnętrznej przy ul. Francuskiej 80 w Katowicach” – II etap konsultacji.

§ 2

Po przeprowadzeniu głosowania, w którym udział brało 5 członków Rady oddano 5 głosów za, 0 głosów przeciw, 0 głosów wstrzymujących.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem powzięcia.

Wolne wnioski:

1. Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych poinformowała na posiedzeniu, iż ze względu na skomplikowane projekty inwestycyjne, nad którymi Rada obecnie pracuje spowodowało niemożność zaopiniowania poniższych projektów:

- „Opracowanie dokumentacji projektowej dla budowy Nowych Parków dla Katowic”

Część 3 – Budowa Parku przy ul. Leopolda/Le Ronda,

- „Opracowanie dokumentacji projektowej dla budowy Nowych Parków dla Katowic”.

Część 1 – Rewitalizacja i rozbudowa Parku na Wełnowcu,

- „Budowa Katowickiej Doliny 5 Stawów w Szopienicach”.

Jednocześnie podczas posiedzenia Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych przedstawiła wniosek, dotyczący uzgadniania w pierwszej kolejności dokumentacji projektowej z Wydziałem Architektury i Budownictwa Urzędu Miasta Katowice. Niniejszy wniosek zostanie przekazany do Wydziału Polityki Społecznej w formie pisemnej wraz z uzasadnieniem.

2. Omówienie zaleceń Rady dotyczących wytycznych w zakresie projektowania uniwersalnego, regulujących dostępność dla osób z niepełnosprawnościami nowej siedziby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach przy ul. Wita Stwosza 7. W załączeniu pisma Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych z dnia 16 grudnia 2021 r. w ww. sprawie skierowane do Wydziału Administracyjnego Urzędu Miasta Katowice (**załącznik nr 6** do niniejszego protokołu) oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach (**załącznik nr 7** do niniejszego protokołu).
3. Omówienie wystosowania pism Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych do Wydziału Transportu, Wydziału Edukacji i Sportu, Wydziału Polityki Społecznej, Wydziału Kształtowania Środowiska, Wydziału Kultury, Wydziału Obsługi Inwestorów oraz jednostek organizacyjnych miasta Katowice tj. Zakładu Zieleni Miejskiej, Zakładu Targowisk Miejskich oraz Miejskiego Zarządu Ulic i Mostów w sprawie niedostosowania do osób z niepełnosprawnościami gastronomii podczas imprez plenerowych, jarmarków oraz koncertów – odbywających się na terenach miasta.
4. Poinformowanie Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych przez Pełnomocnika Prezydenta ds. Osób z Niepełnosprawnościami Panią Bożenę Michałek o zmianie terminu rozpatrywania wniosków programów: "Opieka wytchnieniowa" – edycja 2022 oraz "Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej" edycja 2022. Ostateczna

weryfikacja i zatwierdzenie wniosków złożonych przez wojewodów zostanie przedstawiona terminie do dnia 30 grudnia 2021 r.

Głosy członków Rady w sprawie projektów zebrała w sposób elektroniczny Pani Klaudia Porada-Olszewska w Wydziale Polityki Społecznej Urzędu Miasta Katowice.

Kolejne obrady zaplanowano na **12 stycznia 2021 roku**.

Załączniki do protokołu:

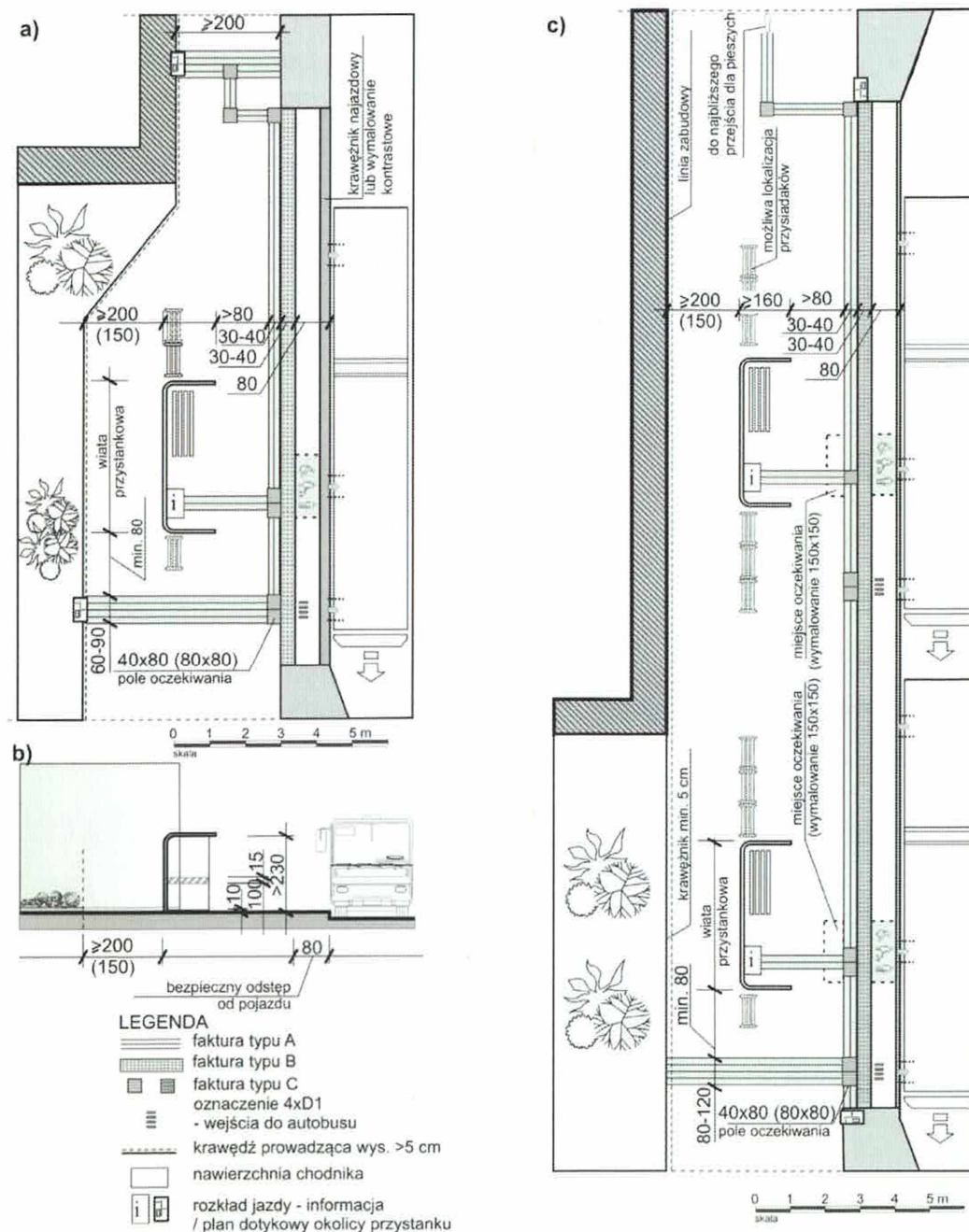
1. Porządek obrad z dnia 14 grudnia 2021 r.,
2. Oznaczenia fakturowe na przystanku.,
3. Dwa warianty oznakowań przejść dla pieszych.,
4. Rozplanowanie otoczenia wiaty przystankowej.,
5. Odpowiedź projektanta na wystosowane uwagi Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych do projektu pn.: Katowickie Centrum Edukacji Muzycznej „Dom Kilara” – II etap konsultacji.,
6. Pismo Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób z Niepełnosprawnych z dnia 16 grudnia 2021 r. skierowane do Wydziału Administracyjnego Urzędu Miasta Katowice.

PRZEWODNICZĄCA
Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych

Barbara Gieł

**Porządek obrad Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych
w dniu 14 grudnia 2021 roku (obrazy on-line poprzez aplikację Microsoft Teams)**

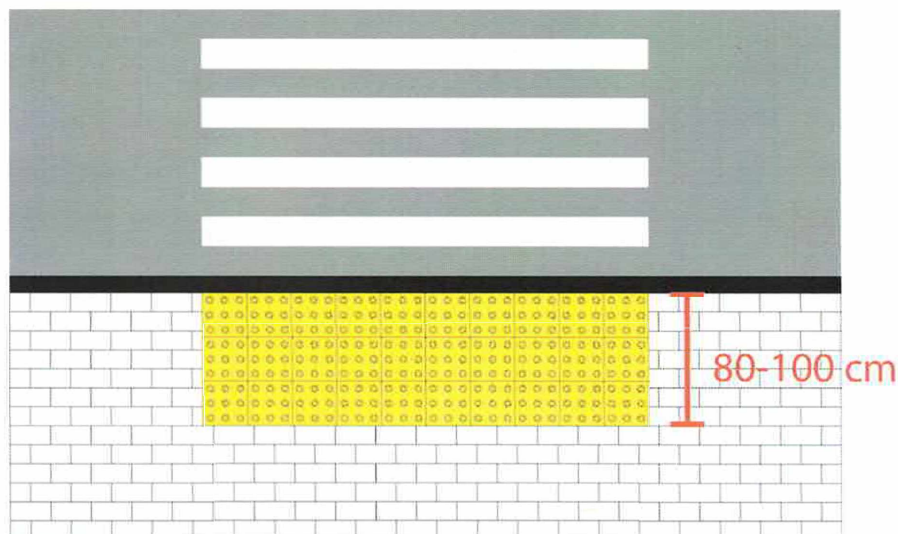
1. Zatwierdzenie protokołu z dnia 17 listopada 2021 r.
2. Omówienie projektu uchwały zmieniającej uchwałę nr XXXIV/732/21 Rady Miasta Katowice z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ustalenia zadań realizowanych w 2021 r. ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zmienionej uchwałą z dnia 22 lipca 2021 r. nr XXXVII/815/2021 oraz uchwałą nr XLI/888/21 z dnia 25 listopada 2021 r.
3. Konsultacja, opiniowanie i zatwierdzenie projektu pn.: ***„Przebudowa ulicy Mickiewicza w Katowicach, wraz z zagospodarowaniem terenu oraz niezbędną infrastrukturą techniczną – etap 1”***.
4. Konsultacja, opiniowanie i zatwierdzenie projektu pn.: ***Uzgodnienie projektu docelowej organizacji ruchu dla „Układu komunikacyjnego dla terenu budowy nowego Muzeum Śląskiego, Międzynarodowego Centrum Kongresowego i siedziby Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach – etap II”***.
5. Konsultacja, opiniowanie i zatwierdzenie projektu pn.: ***„Opracowanie dokumentacji projektowej dla budowy Nowych Parków dla Katowic”. Część 3 – Budowa Parku przy ul. Leopolda/Le Ronda.***
6. Konsultacja, opiniowanie i zatwierdzenie projektu pn.: ***„Opracowanie dokumentacji projektowej dla budowy Nowych Parków dla Katowic. Część 1 – Rewitalizacja i rozbudowa Parku na Wełnowcu”***.
7. Konsultacja, opiniowanie i zatwierdzenie projektu pn.: ***Katowickie Centrum Edukacji Muzycznej „Dom Kilara” – II etap konsultacji.***
8. Konsultacja, opiniowanie i zatwierdzenie projektu pn.: ***„Nowe miejsca postojowe z remontem drogi wewnętrznej przy ul. Francuskiej 80 w Katowicach”***.
9. Konsultacja, opiniowanie i zatwierdzenie projektu pn.: ***„Budowa Katowickiej Doliny 5 Stawów w Szopienicach”***.

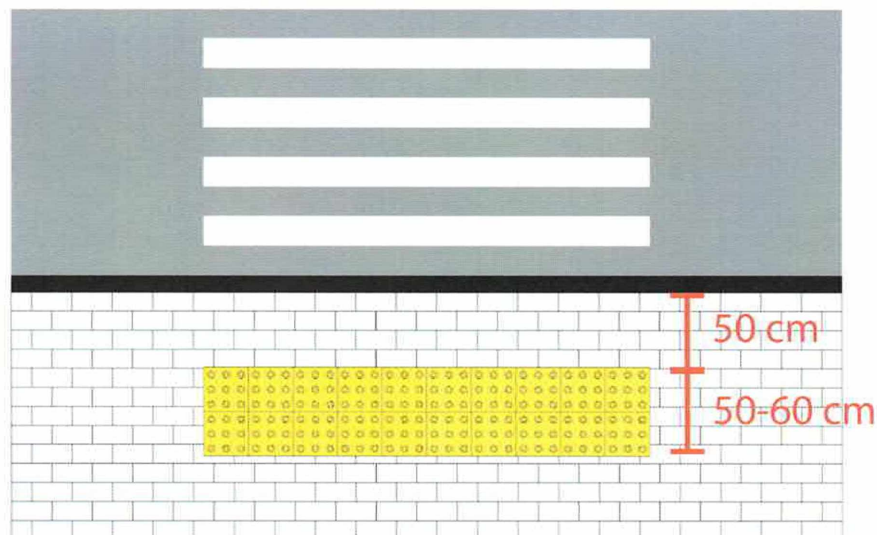
Ryc. 5.122. Oznaczenia fakturowe na przystanku: Oznaczenia fakturowe na przystanku:
a) jednostanowiskowym, b) przekrój poprzeczny, c) wielostanowiskowym.
(źródło: SD CPU 2016, karta 6/2-3)

DWA WARIANTY OZNAKOWAŃ PRZEJŚĆ DLA PIESZYCH

WARIANT 1

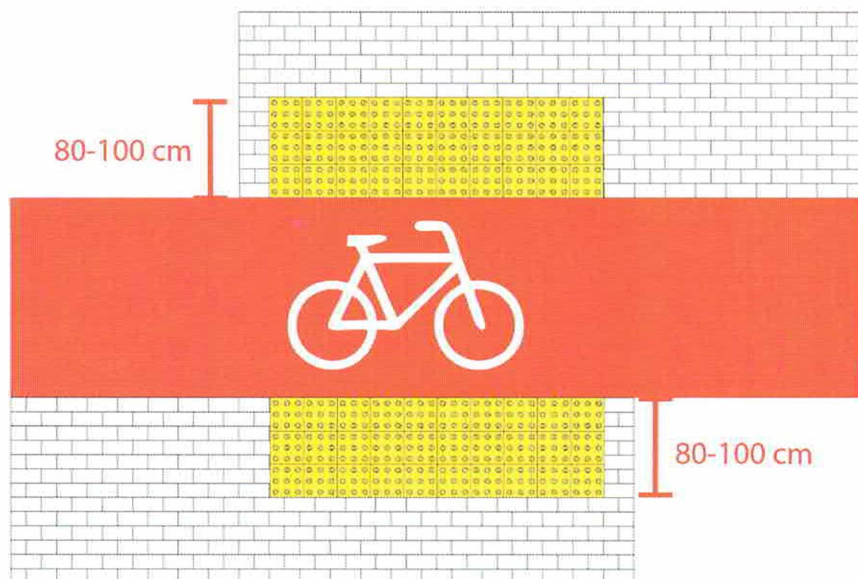

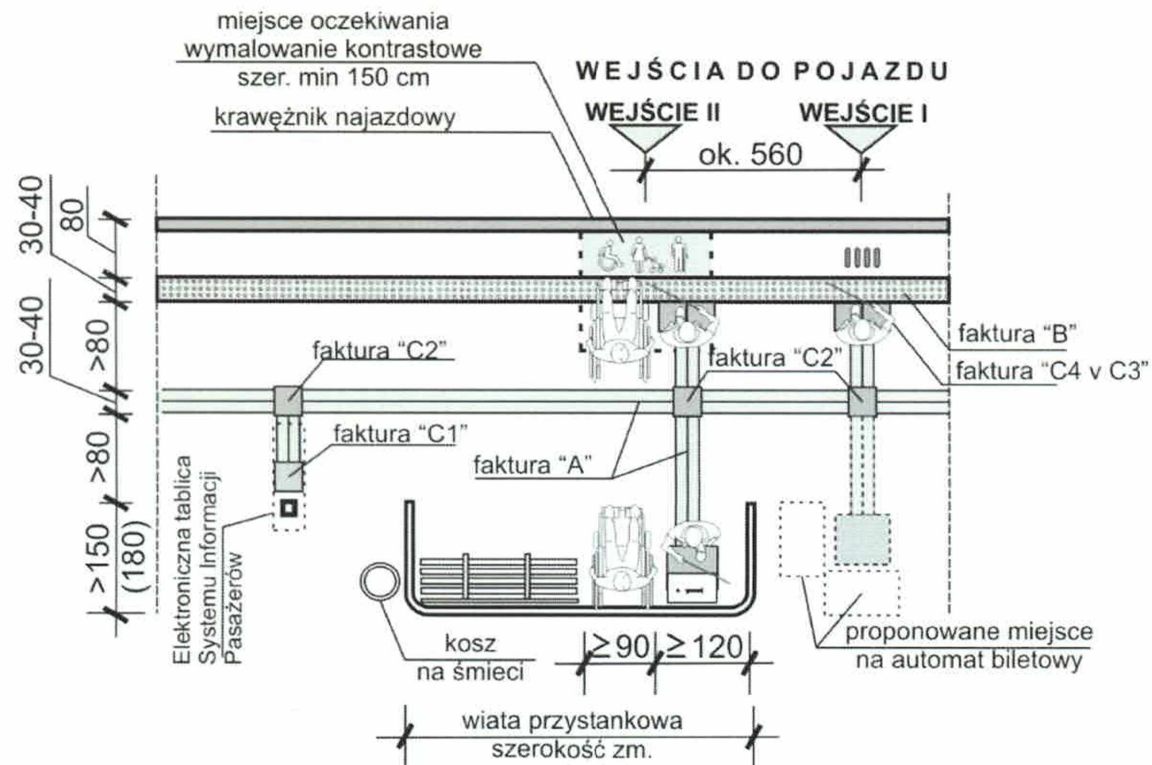
WARIANT 2

OZNAKOWANIE PRZEJŚCIA PRZEZ DROGĘ ROWEROWĄ

Ryc. 5.127. Rozplanowanie otoczenia wiaty przystankowej (źródło: SD CPU 2016, karta 6/2)

www.bauren.pl

BAUREN Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k.
 NIP: 642-322-28-34 REGON: 385849085 KRS: 0000835726

BAUREN Renke Piotr
 NIP: 642 151 81 63 REGON: 277913020

tel.: +48 32 750 06 03
 tel./fax.: +48 32 422 51 37
 bauren@bauren.pl
 44-200 Rybnik,
 Świerkłańska 12

Rybnik, 30.11.2021 r.

Szanowna Pani:
 Klaudia Porada-Olszewska,
 Bożena Werner

Dotyczy: Aktualizacji projektu oraz odpowiedzi do opinii z dnia 10.11.2021r.

Odpowiedzi do zaleceń wydziału polityki społecznej do koncepcji:

- stanowiska postojowe przeznaczone dla osób z niepełnosprawnościami, przy budynkach użyteczności publicznej, należy wyznaczyć najbliżej głównego wejścia;
ODPOWIEDZI BAUREN (odp. BRN):
 - ✓ Zmieniono lokalizację stanowiska postojowego na projekcie zagospodarowania terenu [PZT]
- w przypadku zastosowania na terenie wokół budynku kostki brukowej np. na ciągach pieszych i parkingach, użyć kostki bezfazowej;
odp. BRN:
 - ✓ Dodano informacje w opisie i na PZT o zastosowaniu kostki bezfazowej.
- należy zapewnić dostęp na scenę osobom z niepełno sprawnościami
odp. BRN:
 - ✓ zapewniono dostęp poprzez schodolaz przy scenie
 (kosztorys inwestorski zostanie powiększony o koszt ok. 25,0 tys. zł)
- wyznaczyć na widowni miejsca dla osób z niepełno sprawnościami, z uwzględnieniem niezbędnej przestrzeni manewrowej;
odp. BRN:
 - ✓ zapewniono miejsca dla osób z niepełno sprawnościami na antresoli (poziom 1 piętra)
- balustradę zabezpieczającą miejsca dla osób z niepełno sprawnościami wykonać w sposób nie utrudniający widoczności;
odp. BRN:
 - ✓ zaprojektowano balustrady całoszklane, bez elementów zasłaniających w polu widzenia widza.
- duże i ciężkie drzwi należy wyposażyć w siłowniki wspomagające otwieranie i funkcję opóźnionego zamykania. Zawiasy powinny mieć minimalną siłę tarcia, aby ułatwić otwieranie drzwi;
odp. BRN:
 - ✓ drzwi o większych gabarytach, będą wyposażone w siłowniki wspomagające otwieranie i funkcję opóźnionego zamykania, a zawiasy będą miały minimalną siłę tarcia. Zapis taki znajdzie się w opisie technicznym.
- klamki i uchwyty w drzwiach ergonomiczne i łatwe w użytkowaniu;
odp. BRN:
 - ✓ klamki i uchwyty w drzwiach ergonomiczne i łatwe w użytkowaniu. Zapis taki znajdzie się w opisie technicznym.
- w sytuacji, gdy nie ma możliwości zaprojektowania windy z przestrzenią manewrową, konieczne jest lustro na przeciwległej ścianie do drzwi. Pozwala ono kontrolować to, co dzieje się za plecami osoby na wózku.
odp. BRN:
 - ✓ w projektowanej windzie, na przeciwległej ścianie do drzwi będzie zastosowane lustro. Zapis taki znajdzie się w opisie technicznym.

- zewnętrzny i wewnętrzny panel sterujący - najniżej umieszczony przycisk wzywający windę nie powinien być na wysokości mniejszej niż 0,80 m, zaś najwyżej umieszczony przycisk nie powinien być wyżej niż 1,20 m od poziomu podłogi;
odp. BRN:
- ✓ w projektowanej windzie, zewnętrzny i wewnętrzny panel sterujący, nie będzie na wysokości mniejszej niż 0,8m. Zapis taki znajdzie się w opisie technicznym.
- zaleca się, aby wysokość lad szatni, punktów gastronomicznych, sklepików była zgodna z wytycznymi dostępności (liczona od poziomu warstwy wykończeniowej podłogi) przynajmniej na odcinku o szerokości 1,0 m wynosić powinna nie więcej niż 0,90 m (zalecane: 0,70 - 0,80 m) oraz dawać możliwość podjechania wózkiem inwalidzkim pod ladę na głębokość 0,30 m i szerokość 0,75 m. Wysokość strefy podjazdu pod ladą powinna wynosić min. 0,67 m;
odp. BRN:
- ✓ wysokość lad szatni, punktów gastronomicznych, sklepików będzie zgodna z wytycznymi dostępności.
- ✓ Zapisy i rozwiązania takie znajdują się w opisie technicznym i na rysunkach technicznych.
- zapewnić toaletę dla osób z niepełno sprawnościami na każdym piętrze na którym znajdują się toalety;
odp. BRN:
- ✓ zapewniono toalety dla osób z niepełno sprawnościami na każdej kondygnacji, gdzie toalety występują.
- zapewnić dostęp do ogrodu osobom z niepełno sprawnościami;
odp. BRN:
- ✓ zapewniono dostęp do ogrodu przy pomocy platformy.
(kosztorys inwestorski zostanie powiększony o koszt ok. 50,0-70,0 tys. zł)
- dla zwiększenia komfortu zastosować w ogrodzie ławki z oparciami i podłokietnikami.
odp. BRN:
- ✓ zapewniono w ogrodzie ławki z oparciami i podłokietnikami.
- ✓ Zapisy i rozwiązania takie znajdują się w opisie technicznym i na rysunkach technicznych.
- obok drzwi do pomieszczeń umieścić oznaczenie alfabetem Braille'a na wysokości 1,20 - 1,6 m (udogodnienia dla niewidomych);
odp. BRN:
- ✓ obok drzwi do pomieszczeń będą umieszczone oznaczenia alfabetem Braille'a.
- ✓ Zapisy i rozwiązania takie znajdują się w opisie technicznym i na rysunkach technicznych.
- drzwi i ościeżnice w kontrastowych kolorach do ścian (udogodnienia dla niewidomych);
odp. BRN:
- ✓ drzwi i ościeżnice będąw kontrastowych kolorach w stosunku do ścian.
- ✓ Zapisy i rozwiązania takie znajdują się w opisie technicznym i na rysunkach technicznych.
- zaleca się zastosowanie oznaczeń dotykowych w alfabecie Braille'a na początku biegu schodów. Powinny one zawierać numer kondygnacji, na którą prowadzą schody oraz opis funkcji kondygnacji (np. „Poziom -1 – Garaż”).
odp. BRN:
- ✓ zastosowane zostaną oznaczenia dotykowe w alfabecie Braille'a na początku biegu schodów. Będą one zawierać numer kondygnacji, na którą prowadzą schody oraz opis funkcji kondygnacji (np. „Poziom -1 – Toalety”).
- ✓ Zapisy i rozwiązania takie znajdują się w opisie technicznym i na rysunkach technicznych.

Dodano punkt w opisie dot. przystosowania budynku dla osób niepełnosprawnych, z zamieszczeniem powyższych zaleceń.

Zaktualizowano również rzuty:

Dokładniejsze informacje zostaną wykonane i opisane na etapie projektu budowlanego.

Katowice, 16 grudnia 2021 r.

Powiatowa Społeczna Rada
ds. Osób Niepełnosprawnych
Urząd Miasta Katowice
ul. Rynek 1, 40-003 Katowice

Szanowny Pan
Grzegorz Kleszcz
Naczelnik Wydziału Administracji
Urzędu Miasta Katowice

Dotyczy: wytycznych projektowania uniwersalnego, regulujących dostępność dla osób z niepełnosprawnościami nowej siedziby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach przy ul. Wita Stwosza 7.

Znacząca część klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, to osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami. W związku z tym, należy na problem dostępności budynku spojrzeć przez ich pryzmat i do ich potrzeb adaptować istniejący budynek. Jednocześnie budynki użyteczności publicznej muszą być dostępne również, jako potencjalne miejsc pracy osób z niepełnosprawnościami.

W wytycznych uniwersalnego projektowania budynków wyraźnie określono zakres dostępności tych miejsc dla osób z niepełnosprawnościami. Muszą one zapewnić dostępność głównych wejść, komunikacji, przemieszczania się między poziomami, toalet, biur, sal konferencyjnych wraz z powiązanymi z nimi funkcjonalnie pomieszczeniami, punktów informacji, pomieszczeń administracji, pomieszczeń socjalnych, punktów gastronomicznych, pomieszczeń technicznych, szatni, poczekalni oraz pozostałych pomieszczeń, w których klienci i pracownicy mogą przebywać.

GŁÓWNE WEJŚCIE

- Dostępne dla osób z niepełnosprawnościami powinno być główne wejście do budynku i prowadzić do możliwie jak najbardziej reprezentacyjnej strefy budynku. Wyznaczenie innego niż główne wejście nacechowane jest stygmatyzacją i odbierane, jako dyskryminujące.
[Uwaga Rady: z uwagi na specyfikę budynku należy zwrócić szczególną uwagę na dostępność głównego wejścia, które jest wizytówką tej ważnej dla osób z niepełnosprawnościami instytucji].
- Należy wyznaczyć przestrzeń manewrową 150x150 cm po obu stronach drzwi głównego wejścia.
- Wejścia dedykowane dla osób niepełnosprawnych należy wyposażyć w drzwi automatyczne (w przypadku wiatrołapu oboje drzwi muszą być automatyczne).
- Zaleca się projektowanie wejść z dużymi wiatrołapami, z przestrzenią manewrową min. 150x150 cm, poza polem otwierania skrzydła drzwi.
- Drzwi wejściowe w świetle ościeżnicy powinny mieć 90 cm (zalecane 100 cm).
- Płyta cokołu na dole drzwi o wysokości 40 cm.

- Szklane przegrody i drzwi należy oznaczyć dwoma pasami umieszczonymi na wysokości 130-140 cm (pierwszy pas) i 90-100 cm (drugi pas), zaleca się umieszczenie dodatkowego pasa kontrastowego na wysokości 10-30 cm.
- Zaleca się, aby dolna krawędź przeszklonych drzwi wejściowych była zabezpieczona w sposób chroniący przed uderzeniem kołami wózka do wysokości 40 cm (np. poprzez zastosowanie listwy do tej wysokości lub innego elementu chroniącego szkło).
- Duże i ciężkie drzwi należy wyposażyć w siłowniki wspomagające otwieranie i funkcję opóźnionego zamykania. Zawiasy powinny mieć minimalną siłę tarcia, aby ułatwić otwieranie drzwi.
- Domoфон powinien znajdować się po stronie klamki 60 cm od narożnika, ekran nie wyżej niż 120 cm, a przyciski 80-110 cm.
- Wejście/wyjście budynku oznakować 50 cm pasem ostrzegawczym w odległości 50 cm przed drzwiami i za drzwiami.

DRZWI WEWNĘTRZNE

- Drzwi wewnętrzne w świetle ościeżnicy powinny mieć 90 cm (zalecane 100 cm).
- Przy drzwiach należy zapewnić przestrzeń manewrową o wymiarach 160x160 cm od strony otwarcia skrzydła drzwi oraz 120x120 cm po drugiej stronie.
- Otwór drzwiowy powinien być tak zlokalizowany w ścianie, by od strony zawiasów pozostało co najmniej 9-10 cm wolnej przestrzeni.
- Montaż drzwi tak, żeby po otwarciu nie utrudniały dostępu do przestrzeni manewrowej i mebli.
- Duże i ciężkie drzwi należy wyposażyć w siłowniki wspomagające otwieranie i funkcję opóźnionego zamykania. Zawiasy powinny mieć minimalną siłę tarcia, aby ułatwić otwieranie drzwi.
- Drzwi przeciwpożarowe w korytarzach wyposażyć w elektrozamykacze, które pozwalają pozostawić drzwi w pozycji otwartej.
- Klamki i uchwyty w drzwiach ergonomiczne i łatwe w użytkowaniu (w kształcie litery C).
- Zaleca się zastosowanie ościeżnic drzwi w kontrastowych kolorach do ścian.
- Zaleca się zastosowanie klamek w kontrastowych kolorach do drzwi.

OKNA

- Klamki okienne umieścić na wysokości 85-120 cm nad poziomem podłogi, w kształcie dźwigni, w kontrastowych kolorach w stosunku do ram okiennych.
- W budynkach na kondygnacjach położonych poniżej 25 m nad terenem, górną krawędzią wewnętrznego parapetu powinna wynosić co najmniej 85 cm, w budynkach na kondygnacjach położonych powyżej 25 m nad terenem, górną krawędzią parapetu powinna wynosić co najmniej 110 cm.

TOALETY

Pomieszczenie higieniczno-sanitarne, łazienka, toaleta musi być przystosowane dla osób z niepełnosprawnościami i spełniać następujące wymagania:

- zapewniać przestrzeń manewrową o wymiarach 160x160 cm od strony otwarcia skrzydła drzwi oraz 120x120 cm po drugiej stronie.
- Zapewniać powierzchnię manewrową przed muszlą toaletową o wymiarach przynajmniej 150x150 cm.

- Powierzchnia do przesiadania obok muszli toaletowej po lewej i prawej stronie powinna mieć szerokość min. 90 cm.
 - Wysokość muszli toaletowej mieścić się powinna w przedziale między 42-48 cm.
 - Oś muszli nie powinna znajdować się bliżej niż 45 cm od ściany.
 - Przycisk spłukiwania powinien być umieszczony z boku na wysokości nie większej niż 80-110 cm.
 - Uchwyty należy umieścić po lewej i prawej stronie (uchwyt składane od strony przesiadania się) w odległości 30-40 cm od osi muszli (do osi poręczy) oraz na wysokości 70-85 cm (górna krawędź poręczy), oraz wystające 10-15 cm przed muszlę.
 - Deska sedesowa powinna być z tworzywa sztucznego i wolnoopadająca.
 - Podajnik papieru toaletowego powinien znajdować się na wysokości 60-70 cm, w okolicy przedniej krawędzi miski ustępowej.
 - Górna krawędź umywalki na wysokości 75-85 cm.
 - Górna krawędź umywalki nie niżej niż 60-70 cm.
 - Przestrzeń manewrowa przed umywalką o wymiarach 90x150 cm, z czego nie więcej niż 40 cm tej przestrzeni może znajdować się pod umywalką.
 - Dolna krawędź lustra nie wyżej niż 80 cm lub bezpośrednio nad umywalką.
 - Baterie kranowe powinny być uruchamiane dźwignią (najlepiej z przedłużonym uchwytem), przyciskiem lub automatycznie (nie należy stosować kurków).
 - Dozownik mydła, suszarka/ręczniki powinny być zlokalizowane jak najbliżej umywalki na wysokości 80-110 cm.
 - Poręcze po obu stronach umywalki na wysokości 90-100 cm, w odległości nie mniejszej niż 5 cm pomiędzy krawędzią poręczy a umywalką.
 - System alarmowy w toaletach na wysokości 40 cm i być zintegrowany z pomieszczeniem obsługi.
 - Włączniki światła na wysokości 80-110 cm.
 - Wieszaki na ubrania na wysokości 110 cm oraz 180 cm.
 - Kontrastowe ściany względem podłogi, w przypadku braku takiej możliwości zastosować listwy lub cokoły kontrastowe.
 - Komfortki, to nowoczesne toalety dla zależnych osób z niepełnosprawnościami, w których jest możliwość wykonania czynności higienicznych w pozycji leżącej. Sugerowana powierzchnia takiej toalety wynosi 12 m². W pomieszczeniu poza kozetką lub przewijakiem dla osób niepełnosprawnych, który może być podnoszony ręcznie lub elektrycznie, powinien znajdować się sedes, umywalka i kosz na śmieci. Wskazany jest też podnośnik – ręczny lub elektryczny – w celu oszczędzenia kręgosłupów opiekunów.
- [Uwaga Rady: Komfortka, to toaleta, które pozwala godnie żyć w społeczeństwie zależnym osobom niepełnosprawnym. Nie ukrywamy, że Radzie bardzo zależy na wykonaniu tego pomieszczenia].**

WINDY

- Minimalne wymiary kabiny windy to 110x140 cm, z automatycznymi drzwiami o szerokości 90 cm (zalecane 100 cm) na krótszym boku kabiny.
- Zaleca się stosowanie wind o wymiarach 150x210 cm otwieranych jednostronnie lub 120x210 cm dla wind przelotowych.

- W sytuacji, gdy nie ma możliwości zaprojektowania windy z przestrzenią manewrową 150x150 cm, konieczne jest lustro na przeciwległej ścianie do drzwi, na wysokości maksymalnie 40 cm. Pozwalają one kontrolować to, co dzieje się za plecami osoby na wózku.
- Przestrzeń manewrowa przed windą wynosi 160 x 160 cm.
- W kabinie powinny znajdować się poręcze na wysokości 90 cm i składane krzeselko na wysokości 50 cm.
- Panel sterujący zewnętrzny i wewnętrzny na wysokości 80-120 cm, z wypukłymi klawiszami.
- Z uwagi na osoby niewidome niewskazane są panele dotykowe.
- Panel wewnętrzny 50 cm od naroża kabiny:
 - przy drzwiach otwieranych centralnie (rozsuwane na obie strony) po prawej stronie kabiny,
 - przy drzwiach otwieranych jednostronnie (przesuwane w jedną stronę) po stronie zgodnej z kierunkiem zamykania drzwi.
- Przyciski pojedyncze powinny być ustawione w jednym rzędzie, pionowo lub poziomo (zalecane), odpowiednio: od dołu do góry przy układzie pionowym i od lewej w układzie poziomym. W przypadku większej ilości przycisków rozmieszczenie ich powinno być mijankowe.
- Wewnętrzny panel sterujący powinien być wyposażony w dodatkowe oznakowanie dla osób niewidomych i niedowidzących (wypukłe opisy, cyfry lub symbole oraz oznaczenia w alfabecie Braille'a) oraz informację głosową.
- Przycisk poziomu wyjścia z budynku powinien wystawać 5 mm (± 1 mm) ponad pozostałe przyciski (zalecany kolor zielony).
- Zewnętrzna sygnalizacja dźwiękowa i świetlna musi informować, która winda przyjechała i czy pojedzie „w górę”, czy „w dół”.

PLATFORMY

Nie zaleca się stosowania urządzeń takich jak podnośniki przyschodowe, platformy pionowego i ukośnego podnoszenia, ani schodolazów.

[Uwaga Rady: schodolazy nie obsługują większości wózków inwalidzkich - między innymi nie obsługują wózków elektrycznych - są pozornym zapewnieniem dostępności. Jednocześnie schodolazy są trudne w obsłudze i wymagają przeszkolenia i dużej wprawy. Mogą stwarzać niebezpieczeństwo dla osoby transportowanej i transportującej].

- Platformy mogą być stosowane zamiast pochylni lub dźwigów tylko w wyjątkowych sytuacjach, m.in.:
 - w pomieszczeniach rzadko używanych lub niedostępnych dla wszystkich użytkowników,
 - ze względu na brak miejsca,
 - ze względu na zalecenia konserwatora zabytków,
 - biorąc pod uwagę inne względy praktyczne/techniczne nie pozwalające na zaprojektowanie pochylni lub dźwigów osobowych.
- Zalecana wysokość podnoszenia przez platformy pionowe:
 - bez szybu i wewnątrz budynku – do 3 m,
 - z szymbem – do 12 m.
- Zalecane minimalne wymiary platformy powinny wynosić dla:
 - podnośnika pionowego – min. 90x140 cm, przy udźwigu nie mniejszym niż 315 kg,

- podnośnika schodowego – min. 75x100 cm, przy udźwigu nie mniejszym niż 250 kg.
- [Uwaga Rady: z praktyki osób z niepełnosprawnościami wynika, że wymiary i udźwig podnośnika schodowej są zbyt małe. Sugerowane wymiary i udźwig platformy schodowej to 80x130 cm z udźwigiem 300 kg].**
- Podłoga platformy musi być antypoślizgowa.
 - Platforma podnośnika musi być wyposażona w barierki uniemożliwiające zjechanie kół wózka z platformy podnośnika podczas jego działania.
 - Jeżeli przy wejściu do budynku została zamontowana platforma, powinna ona umożliwiać samodzielne wejście, obsługę i zejście osobie z niepełnosprawnością. Jednocześnie należy zapewnić możliwość wezwania pracownika obiektu, gdy użytkownik nie będzie umiał obsłużyć urządzenia.
 - Konieczne jest zewnętrzne sterowanie platformą jeżeli, platforma jest zbyt mała, żeby pomieścić osobę na wózku wraz z osobą towarzyszącą lub budowa platformy na to nie pozwala.

POCHYLNIK

- Pochylnie:
 - różnica poziomów do 15 cm – nachylenie wewnątrz i pod zadaszeniem 15% / nachylenie na zewnątrz 15%,
 - różnica poziomów do 50 cm – nachylenie wewnątrz i pod zadaszeniem 10% / nachylenie na zewnątrz 8%,
 - powyżej 50 cm – nachylenie wewnątrz i pod zadaszeniem 8% / nachylenie na zewnątrz 6%.
- Pochylnie powinny mieć szerokość płaszczyzny ruchu min. 120 cm.
- Pochylnie o długości ponad 9 m powinny być podzielone na krótsze odcinki, przy zastosowaniu spoczników o długości co najmniej 140 cm (zalecane 200 cm).
- Szerokość spocznika nie może być mniejsza niż szerokość biegu pochylni.
- Jeżeli na spoczniku następuje zmiana kierunku należy zapewnić na nim powierzchnię manewrową o minimalnych wymiarach 150x150 cm (zalecane 200x200 cm).
- W dużych obiektach użyteczności publicznej (np. wielkopowierzchniowych budynkach handlowych) zaleca się stosowanie większych spoczników o wymiarach 210x210 cm, tak aby zapewnić odpowiednią powierzchnię manewrową dla jak najszerzej grupy użytkowników np. korzystających ze skuterów elektrycznych.
- Powierzchnie spoczników pochylni powinny mieć wykończenie wyróżniające je odcieniem, barwą bądź fakturą, co najmniej w pasie 30 cm od krawędzi rozpoczynającej i kończącej bieg pochylni.
- Długość poziomej płaszczyzny na początku i na końcu pochylni powinna wynosić co najmniej 150 cm, poza polem otwierania drzwi.
- Pochylnia powinna zawierać krawężniki o wysokości 7-10 cm, w celu uniknięcia niekontrolowanego zjazdu wózka. Nie ma potrzeby projektowania krawężnika, jeżeli dana krawędź pochylni biegnie wzdłuż ściany.
- Po obu stronach pochylni należy zainstalować poręcze na wysokości 75 i 90 cm.
- Odstęp między poręczami musi mieścić się w granicach od 100 cm do 110 cm.
- Poręcze przy pochylniach należy przedłużyć o 30 cm na ich początku, końcu oraz zakończyć w sposób zapewniający bezpieczne użytkowanie.
- Poręcze przy pochylniach powinny być równoległe do nawierzchni.

- Zaleca się stosowanie na końcach poręczy pochylni oznaczenie dotykowe w alfabecie Braille'a i/lub pismo wypukłe.

SCHODY

- Budynkach użyteczności publicznej schody powinny być oznaczone na dwa sposoby:
 - wizualnie – kontrastowo oznaczone krawędzie stopni,
 - poprzez zmianę faktury, odcienia lub barwy.
- Polski Związek Niewidomych zaleca, aby krawędzie pierwszego i ostatniego stopnia każdego biegu schodów oznakować pasem kontrastowym (najlepiej jednolitego koloru żółtego) szerokości 0,08-0,10 m na powierzchni poziomej i pionowej stopnia. Wyjątkowo w przypadku biegu o trzech stopniach oznakować należy wszystkie trzy krawędzie. W sytuacji, gdzie schody zostały podzielone na kilka biegów, a spoczniki między nimi są krótsze niż 3 m, nie stosuje się oznaczeń dotykowych na nich.
- W odległości 50 cm przed krawędzią pierwszego stopnia schodów w dół oraz przed krawędzią pierwszego stopnia schodów w górę, należy ułożyć fakturę ostrzegawczą o szerokości nie mniejszej niż 40 cm i nie większej niż 60 cm (na całej szerokości schodów).
- Zaleca się zastosowanie oznaczeń dotykowych w alfabecie Braille'a na początku poręczy schodów. Powinny one zawierać numer kondygnacji, na którą prowadzą schody oraz opis funkcji kondygnacji (np. „Poziom -1 Garaż”).

MIEJSCA PARKINGOWE

- Miejsca parkingowe 360 - 500 cm (zalecane 600 cm) / wzdłuż jezdni 360-600 cm (zalecane 700 cm) (w przypadku busa 900 cm).
- Miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnych w liczbie nie mniejszej niż:
 - (obiekty medyczne, jeżeli ogólna liczba stanowisk wynosi 2-5: 2 stanowiska),
 - jeżeli liczba stanowisk wynosi 6-15: 1 stanowisko (obiekty medyczne – 3),
 - jeżeli liczba stanowisk wynosi 16-40: 2 stanowiska (obiekty medyczne – 4),
 - jeżeli liczba stanowisk wynosi 41-100: 3 stanowiska (obiekty medyczne – 6),
 - jeżeli liczba stanowisk wynosi powyżej 100: 4% ogólnej liczby miejsc (obiekty medyczne – 8%).

[Uwaga Rady: z uwagi na charakter budynku, z którego z dużym prawdopodobieństwem będą korzystać osoby z niepełnosprawnościami, należy wytyczyć miejsca parkingowe podobnie jak w przypadku obiektów medycznych].

- Miejsca parkingowe należy wykonać z nawierzchni utwardzonej, oznakowane kopertą w całości w kolorze niebieskim.
- Zastosować obniżenia krawężników przy miejscach parkingowych, umożliwiające dostanie się na chodnik.
- W przypadku parkingów o nawierzchni ażurowej zaleca się, aby stanowiska postojowe dla osób z niepełnosprawnościami miały nawierzchnię pełną (bez otworów).
- W przypadku parkingów o nawierzchni gruntowej zaleca się utwardzenie przynajmniej nawierzchni koperty wraz z dojściem do twardej nawierzchni drogi/chodnika, zaleca się jej stabilizowanie lub wzmocnienie geokratami stalowymi lub z tworzyw sztucznych o wymiarze/średnicy „oczka” $d \leq 2$ cm.

- W przypadku zastosowania na terenie (wokół budynku) kostki brukowej np. na ciągach pieszych, podjazdach i parkingach, użyć kostki bezfazowej lub kostki kamiennej ciętej.
- Nie zaleca się stosowania nawierzchni brukowanych wykonanych z kostki kamiennej łupanej.
- Miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnością, przy budynkach użyteczności publicznej, powinny być zlokalizowane jak najbliżej głównego, dostępnego wejścia do budynku, w możliwie minimalnej odległości.
- Miejsca parkingowe, z których korzystają wyłącznie osoby z niepełnosprawnością, nie jest wymagana minimalna odległości do okien budynków.
- Miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami powinny być zacienione drzewami istniejącymi bądź odpowiednio dobranymi nasadzeniami.

POMIESZCZENIA

- Maksymalna wysokość progów w budynkach to 2 cm (zalecane 1 cm lub mniej).
- W każdym pomieszczeniu wyznaczyć przestrzeń manewrową 150x150 cm. Zalecenie dot. zarówno stanowisk obsługi klienta jak i miejsc pracy pracowników.
- Zaleca się, żeby wszelkie ustawienia mebli i sprzętów były z uwzględnieniem przestrzeni manewrowej 150x150 cm.
- Pomieszczenia poczekalni powinny być bez drzwi lub z drzwiami automatycznymi.
- W poczekalni należy przewidzieć przestrzeń manewrową, miejsce dla osoby na wózku o wymiarach głębokość min. 140 cm (zalecane 180 cm) i szerokości 90 cm oraz możliwość zmiany aranżacji wyposażenia w przypadku konieczności dostosowania jej do potrzeb osób z innymi szczególnymi potrzebami.
- Wysokość lad recepcji, punktów informacyjnych, punktów obsługi klienta, kas, punktów gastronomicznych na odcinku o szerokości 90 cm wynosić powinna nie więcej niż 90 cm (zalecane 70-80 cm).
- Recepcje, punkty informacyjne, punkty obsługi klienta powinny być zlokalizowane przy głównych ciągach komunikacyjnych, najlepiej w pobliżu wejść.
- W przypadku, gdy recepcje, punkty informacyjne, punkty obsługi klienta oraz kasy znajdują się wzdłuż trasy pozbawionej przeszkód, przynajmniej jedno z okienek musi być dostępne dla użytkownika wózka inwalidzkiego oraz dla osób o niskim wzroście, oprócz tego przynajmniej jedno okienko musi być wyposażone w system pętli indukcyjnej na potrzeby aparatu słuchowego.
- Zaleca się wyposażenie recepcji, punktów informacyjnych, stanowisk obsługi klienta oraz kas w:
 - pętli indukcyjne, urządzenia ułatwiające osobom słabosłyszącym zrozumienie pracownika, które przesyła dźwięk bezpośrednio do aparatu słuchowego, dzięki czemu głos nie jest zakłócany przez odgłosy otoczenia,
 - tłumacza języka migowego on-line (system taki pozwala na połączenie się na odległość z biurem tłumaczeń).
- Obszar objęty działaniem pętli indukcyjnej nie powinien być mniejszy niż 25 m², optymalnie 50 - 100 m². Kalibracja i instalacja systemu powinna być zgodna z normą PN EN 60118-4:2015-6. Obszary z pętlą indukcyjną należy oznakować piktogramem zgodnym z ETSI EN 301 462 (2000-03). Oznakowanie należy umieścić w zależności od możliwości na posadzce (z wyznaczeniem granic działania systemu) lub stosując oznakowanie pionowe. Przy oznakowaniu pionowym zaleca się dodatkowo

umieszczenie komunikatu w formie tekstowej np. „System pętli indukcyjnej - przełącz aparat słuchowy na cewkę indukcyjną 'T'.

- Dla zwiększenia komfortu zastosować ławki z oparciami i podłokietnikami (szerokość siedzenia 50 cm, wysokość siedzenia 42-45 cm, podłokietnik 15-20 cm od poziomu siedziska, kąt oparcia tylniego 100 stopni).
- Ławki powinny być wyposażone w podłokietniki po obu stronach ławki oraz po jednym podłokietniku co 3 miejsca siedzące.
- Nie rzadziej niż co 30 m, zapewnić miejsca siedzące; powinny one znajdować się w pobliżu ciągów komunikacyjnych, ale nie bezpośrednio na nich.
- Wolne miejsce obok ławki na wózek inwalidzki, usytuowane tak, żeby nie przeszkadzał osobom, poruszającym się ciągiem pieszym (miejsce o wymiarach głębokość min. 140 cm (zalecane 180 cm) i szerokości 90 cm).
- Kontakty, włączniki i inne mechanizmy kontrolne należy umieszczać na wysokości 80-110 cm, natomiast gniazda elektryczne na wysokości 40-100 cm.
- W budynkach użyteczności publicznej zaleca się umieszczenie tabliczek informujących o funkcji pomieszczenia w formie wizualnej oraz dotykowej (alfabet Braille'a). Informacja dotykowa powinna znajdować się na ścianie, po stronie klamki, na wysokości min. 120 cm (dół tabliczki) i maks. 160 cm (góra tabliczki), w odległości 5-10 cm od ościeżnicy drzwi (pomiar od krawędzi ościeżnicy do bliżej położonej krawędzi tabliczki). Alternatywnym, zalecanym przez Polski Związek Niewidomych jest umieszczenie tabliczki tuż nad klamką lub na listwie prowadzącej przed drzwiami od strony klamki.
- Oznakować nr pomieszczeń wypukłą, kontrastową czcionką na wysokości 145-165 cm.
- Informacje szczegółowe w formie dotykowej (np. układ toalety wraz z wyposażeniem) powinny znaleźć się przy wejściu do danego pomieszczenia po stronie otwierania drzwi na wysokości 15-30 cm powyżej uchwyty otwierającego (górna krawędź tabliczki) i nie wyżej niż 140 cm od podłoża. Zaleca się opis w alfabecie Braille'a montować na półce odchylonej od pionu o 30 do 45 stopni.
- Nie zaleca się stosować systemu fakturowego (ścieżek dotykowych) wewnątrz obiektów gdy szerokość przejścia jest mniejsza niż 4 m.
- Do planów tyflograficznych powinny prowadzić ścieżki dotykowe.
- Zastosowanie kombinacji różnych rodzajów nawierzchni może ułatwić osobom z zaburzeniami orientacji poruszanie się w przestrzeni budynku. Dla osób słabowidzących oraz osób z niepełnosprawnością intelektualną istotne są przede wszystkim kontrasty kolorystyczne, natomiast dla osób niewidomych kontrasty fakturowe stosowane na nawierzchniach ciągów pieszych.
- Do tzw. naturalnych linii kierunkowych, które wykorzystują osoby niewidome i słabo widzące zaliczyć można:
 - kontrastowe różnice fakturowe posadzek,
 - krawężniki i pierzeje budynków,
 - cokół przegród pionowych,
 - elementy poziome balustrad oraz pochwyty poręczy,
 - liniowe oświetlenie w posadzce i na suficie (duża część osób niewidomych ma tzw. poczucie światła i może rozpoznać kierunki wyznaczone przez oświetlenie i kontrast kolorystyczny).
- Wprowadzenie pochwyty wzdłuż ciągów komunikacyjnych najlepiej na dwóch wysokościach: od 85-100 cm (pierwszy pochwyty) i od 60-75 cm (drugi pochwyty),

w kolorystyce odmiennej od ścian i podłóg z uwagi na osoby słabowidzące; zasada ta dotyczy także stosowania kontrastowej kolorystyki ścian w stosunku do podłóg.

MEBLE

- Wysokość blatu biurka powinna być regulowana 60-80 cm, uwzględniając potrzeby wynikające z niepełnosprawności.
- Zalecana szerokość blatu roboczego biurka 60 cm.
- System półek wiszących nad biurkiem powinien znajdować się w zasięgu wyciągniętej ręki osoby siedzącej na wysokości 120-130 cm od powierzchni podłogi.
- Zlew płytki, nieobudowany, z pustą przestrzenią na podjazd wózka o szerokości min. 80 cm, głębokości min. 60 cm i wysokości 70 cm.
- Piekarnik umieszczony na wysokości nie niższej niż 60-80 cm.
- Optymalna wysokość blatu roboczego wynosi 70-80 cm, z pustą przestrzenią na podjazd wózka o szerokości min. 80 cm i głębokości min. 60 cm, umieszczony pomiędzy zlewem a kuchenką.
- Optymalna wysokość blatu stołu jadalnianego wynosi 70-80 cm, z pustą przestrzenią na podjazd wózkiem 80 cm i głębokości 60 cm.
- Płytkie szafki montowane 45 cm nad blatem roboczym.
- Dolna krawędź szafek na wysokości 25 cm od podłogi, aby umożliwić dojechanie wózka.
- Miejsca do przechowywania z półkami o głębokości 50-60 cm.
- Najwyżej położone półki, dostępne dla osoby poruszającej się na wózku, powinny znajdować się na wysokości do 110 cm, a najniższe powinny znajdować się nie niższej niż 50 cm.
- Wysokość elementu na wieszaki 100-120 cm.

PRZESTRZEŃ PUBLICZNA I MAŁA ARCHITEKTURA

- Należy wyznaczyć miejsce do pozostawienia skutera/wózka elektrycznego przy wejściu do budynku, blisko wejść dedykowanych dla osób z niepełnosprawnościami (w miarę możliwości powinno być zadane i z możliwością doładowania i przypięcia).
- Dla zwiększenia komfortu, w przestrzeni publicznej, stosować ławki z oparciami i podłokietnikami (szerokość siedzenia 50 cm, wysokość siedzenia 42-45 cm, podłokietnik 15-20 cm od poziomu siedziska, kąt oparcia tylnego 100 stopni).
- Ławki powinny być wyposażone w podłokietniki po obu stronach ławki oraz po jednym podłokietniku co 3 miejsca siedzące.
- Miejsca siedzące powinny znajdować się w pobliżu ciągów komunikacyjnych, ale nie bezpośrednio na nich.
- Wolne miejsce obok ławki na wózek inwalidzki, usytuowane tak, żeby nie przeszkadzał osobom, poruszającym się ciągiem pieszym (miejsce o wymiarach głębokość min. 140 cm (zalecane 180 cm) i szerokości 90 cm).
- Sugeruje się zastosowanie przysiadków (siedzisko do odpoczynku dla osób stojących).
[Uwaga Rady: z uwagi na specyfikę klientów, seniorzy i osoby z niepełnosprawnościami, sugerujemy w pobliżu budynku umieścić ławki oraz przysiadaki].

Poniższe zagadnienia nie zostały szczegółowo ujęte w wytycznych, ponieważ precyzyjnie regulują je przepisy budowlane: oznakowanie miejsc parkingowych, schody, stopnie, spoczniki, balustrady i poręcze.

Wytyczne projektowania uniwersalnego dot. budynków użyteczności publicznej zostały opisane na podstawie opracowania Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju „Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami” oraz „Projektowanie i adaptacja przestrzeni publicznej do potrzeb osób niewidomych i słabo widzących zalecenia i przepisy” Polskiego Związku Niewidomych. Z uwagi na brak możliwości zapoznania się z aktualnymi planami budynku i przeznaczeniem pomieszczeń, opisane w opinii zalecenia i uwagi bardzo szeroko podchodzą do zagadnień dostępności. Liczymy, że zostaną one uwzględnione i nowa siedziba Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach będzie w pełni dostępna dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami. Jednocześnie prosimy o informację, które z powyższych zaleceń, i w jakim terminie, zostaną zrealizowane.

Bożena Werner
Komisja ds. Barrier Architektonicznych

Do wiadomości:

- **Anna Trepka**
Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Jagiellońska 17
40-032 Katowice